

Verslag

Opening door Maaïke Raaijmakers van Bionext

Maaïke heet alle aanwezigen welkom en licht het programma kort toe. Ze wijst erop dat het hoofddoel van deze jaarlijkse convenantbijeenkomst is om met elkaar te bespreken hoe het staat met het behalen van de convenantdoelstellingen. Daarnaast is er ruimte om dit bewogen aardappelseizoen met elkaar te evalueren en vooruit te kijken naar komend teeltseizoen.

Welkom door Jeldert Oenema van The Potato Company (TPC)

Jeldert heet iedereen welkom namens het aardappelhandelshuis TPC. TPC exporteert naar 60 landen en opereert zelfstandig binnen de Agrico-groep. Ze hebben een eigen kweekprogramma en werken samen met zo'n 20 hobbykwekers. TPC heeft ook een biologisch programma en is bezig met het kweken van rassen met *Phytophthora* resistentie. Deze rassen zijn nog niet op de biologische markt gebracht. Voorwaarde voor TPC om dit te doen is dat rassen een aantal jaren achter elkaar niet wankelen onder de *Phytophthora* druk. Dat is nog niet gelukt.

2023 en 2024 zijn uitdagende jaren geweest voor het kweekprogramma. Waar in 2023 in één klap een groot deel is geruimd vanwege *phytophthora* besmettingen, kwam in 2024 de *phytophthora* in fases. De eerste ronde kwam wel erg vroeg (al op 1 juli). Het was écht een alles of niks jaar qua opbrengst, aldus Jeldert. Terwijl sommige rassen bijna geen opbrengst gaven, bleven andere rassen wel goed overeind. Jeldert hoopt dat er de komende jaren vanuit TPC een aantal rassen beschikbaar komt voor de bio-markt.

Resultaten van de robuuste rassen in de demovelden in 2024 door Jacob Eising

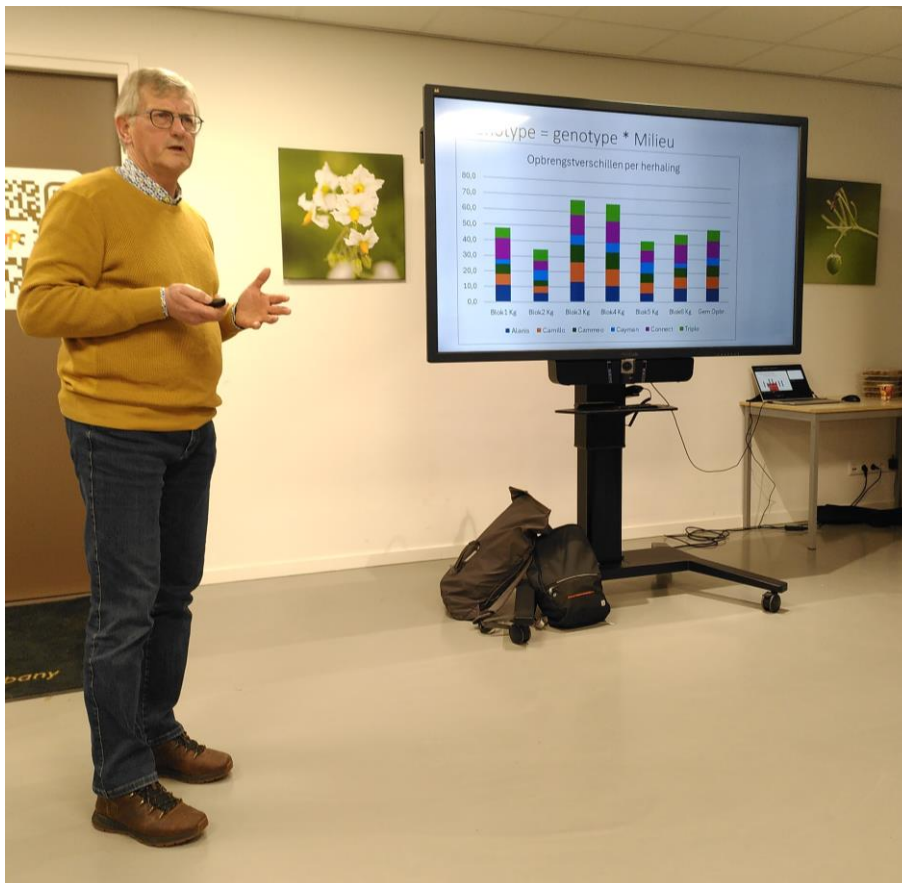
Jacob licht toe dat de biologische demovelden al sinds 2017 op drie locaties in Nederland worden aangelegd. Er zijn in totaal 54 robuuste rassen, waarvan 12 frites en 4 chips aardappelen beproefd. Dit jaar, 2024, heeft een wisselend beeld gegeven van het succes van de rassen in de demovelden, in lijn met wat we óók in de praktijk hebben gezien.

De gemiddelde groeiperiode is ongeveer 90 dagen geweest. De pootdatum van de demovelden is wisselend geweest, ook zijn er grote opbrengst verschillen. Zowel tussen de

regio's als tussen de rassen. Nieuw is dat er dit jaar op verzoek van de telers ook een vroege rooi is gedaan om na te gaan hoe vroeg de knolzetting is van de verschillende rassen.

Het lijkt duidelijk te zijn dat de rassen die het dit jaar het slechtst hebben gedaan allemaal hetzelfde resistentie gen vanuit het bio-impulsprogramma als grondslag hadden.

Jacob Eising presenteert de resultaten van de robuuste rassen in de demovelden.

Resultaten van de phytophthora monitoring door Geert Kessel van de WUR

Geert Kessel heeft phytophthora afkomstig vanuit de demovelden geanalyseerd. Hieruit is een beeld ontstaan dat in de biologische demovelden relatief veel nog onbekende phytophthora-fysio's zijn gevonden. De twee bekende klonale lijnen EU-36 en EU-43 hebben, net als in de rest van Nederland, wel de overhand gehad.

Een zeer zorgelijke ontwikkeling is dat complexere fysio's gevonden zijn die niet één, maar twee resistentie-genen kunnen doorbreken. De verklaring hiervoor lijkt te zijn dat Phytophthora met enkelvoudige virulenties (met name Ber1 en Blb2 virulentie) de winter hebben overleefd en dat die in het volgende seizoen extra virulenties opdoen. Dit heeft deze

Europees Landbouwfonds voor
Plattelandontwikkeling: Europa
investeert in zijn platteland

specifieke fysio's de kans gegeven om voor langere tijd door te muteren en een tweede gen te kunnen doorbreken.

De boodschap is volgens Geert heel helder: Wanneer deze fysio's ook de winter van 2024 op 2025 overleven kunnen ze rassen met tweevoudige resistenties doorbreken. Dat betekent dat het stapelen van resistentie genen niet meer voldoende is om phytophthora een stap voor te blijven. Phytophthora muteert sneller dan wij nu veredelen.

Wij moeten er volgens Geert deze winter dus alles aan doen om opslagplanten te verwijderen, afvalhopen af te dekken en (latent) ziek pootgoed te verwijderen, zodat we komend seizoen schoon kunnen beginnen.

Het enige lichtpuntje wat Geert ziet is dat de knolaantasting laag is dit jaar.

Geert Kessel (WUR) presenteert de resultaten van de Phytophthora Monitoring

Terugblik op het afgelopen teeltseizoen en vooruitblik naar 2025 door Henk Klompe van Bioplant.

Europees Landbouwfonds voor
Plattelandontwikkeling: Europa
investeert in zijn platteland

Henk Klompe, voorzitter van Bioplant, akkerbouwer in de Flevopolder en deelnemer aan de Taskforce Phytophthora van BO-akkerbouw vertelt over hoe hij 2024 heeft ervaren. Hij start zijn presentatie met een terugblik op het slechte aardappeljaar 2016 dat de aanleiding vormde voor het eerste aardappel convenant.

Het natte einde van 2023, de milde winter en het natte voorjaar van 2024 hebben voor een perfecte storm voor Phytophthora gezorgd. Het gevolg: zeer vroege aantasting en slechte opbrengsten, juist bij de akkerbouwers die toch nog vroeg konden poten. Gemiddeld 20 ton opbrengst, maar ook veel misoogsten. Veel spanningen tussen gangbare en biologische boeren, vooral in de Flevopolder, een overbelaste NAK-tuinbouw, 9% van het aardappel areaal teruggeschakeld en weer discussie over gebruik van koperhoudende middelen op de biologische percelen. Anders gezegd: een heel slecht aardappeljaar. En alsof dit nog niet genoeg is staat nu ook het gebruik van robuuste aardappelen in de biologische sector ter discussie.

Hoe nu verder? De komende winter gaan we hard werken aan een betere uitgangspositie voor het voorjaar van 2025. Hierbij is het lichtpuntje volgens Henk dat de oogst goed verlopen is en er weinig knol-phytophthora lijkt te zijn. Komende winter worden in de regio's bijeenkomsten georganiseerd waarin aandacht is voor het vergroten van de weerbaarheid van de teelt. Verder gaat Bioplant samen met o.a. de WUR binnen een onderzoeksproject werken aan tools voor resistentiemanagement zoals een bio-BOS systeem. Ook wil Bioplant meer samenwerking met de gangbare sector. Hiervoor komen er demovelden bij *On the way to planet proof* telers en worden zelfhandhavingsgroepen opgezet.

Terugblik op het afgelopen teeltseizoen en vooruitblik naar 2025 door Robin Smit van Landjuweel

Landjuweel is verpakker en leverancier van tafelaardappelen aan onder andere de Plus supermarkt. In 2023 zagen ze een groei in biologisch ten opzichte van 2022 maar in 2024 is het biologische aandeel in het bedrijf gelijk gebleven. Robin Smit legt uit dat de lage opbrengsten van dit jaar tot hoge prijzen voor de biologische aardappelen leiden. Omdat Plus het verschil moet bijpassen (ze bieden biologische aardappelen voor dezelfde prijs aan als gangbaar) zet dit een rem op de overgang naar meer biologische aardappelen. Robin vertelt dat opbrengst en leveringszekerheid voor de retail cruciaal zijn. Daarom wordt er nu met onzekerheid naar de toekomst gekeken.

Voortgang in de transitie naar 100% robuuste biologische aardappelrassen; Resultaten van de inventarisatie in supermarkten en de enquête onder convenantpartners door Joost Koet van Bionext

Europees Landbouwfonds voor
Plattelandontwikkeling: Europa
investeert in zijn platteland

De looptijd van het convenant is van 2022 tot 2026, we zijn nu dus halverwege. Bionext heeft daarom een enquête gehouden onder alle convenantpartners om de voortgang te meten. Uit de resultaten blijkt dat ruim 90% van de tafelaardappelen op het land en door de keten robuust zijn. In de boerderijwinkels en voor de verwerking wordt soms nog een Ditta of Agria gebruikt. Het is onduidelijk hoeveel robuuste rassen er gebruikt worden binnen de verwerkende industrie. Dit komt omdat de verwerkende industrie nog niet is aangesloten bij het convenant.

Via een inventarisatie in de supermarkten is er wel meer inzicht gekregen in het biologisch aanbod in de supermarkten. In de meeste supermarkten is nauwelijks aanbod van biologische chips, frites of aardappelschijfjes aangetroffen. De Ekoplaza vormt hierop een uitzondering maar ook hier zijn de herkomst en het ras vaak niet aangegeven op de verpakking. In het tafelsegment zijn er zeer veel opties, allen biologische en robuuste rassen. Wel is het zo dat in het laagseizoen (juni) een zeer klein aantal aardappelen uit het zuiden van Europa of Israël komt. Deze zijn niet altijd robuust.

Paneldiscussie met de sprekers

Nadat alle sprekers aan het woord zijn geweest ontstaat een levendige discussie met de zaal. Hieruit komen de volgende aanbevelingen naar voren:

- Maak de werkwijze van de robuuste rassencommissie transparant en kijk of de beslissing ten aanzien van de rassenlijst al voorafgaand aan de jaarlijkse convenantbijeenkomst genomen kan worden. Je kunt dan de nieuwe rassenlijst tijdens deze bijeenkomst presenteren en toelichten. Jacob Eising neemt dit punt mee naar de rassencommissie.
- Er is behoefte aan onafhankelijk onderzoek naar wat goede 'weerbare aardappelpraktijken' zijn. Maaïke Raaijmakers licht toe dat er een EIP-aanvraag is gedaan voor een nieuw aardappelproject waarin dit is opgenomen. Dit komt ook terug op de ledendag van Bioplant.
- Consumptie telers willen zeker weten dat hun pootgoed schoon is. Er wordt gewezen op het gebruik van optische sorteermachines; die halen er al veel rotte knollen uit. Het detecteren van latente infecties in pootgoed blijft heel lastig. Volgens de aanwezige telers is voorkiemen een goede manier om dit op te sporen.
- Het is belangrijk dat we elkaar blijven aanspreken op het naleven van de teeltvoorschriften zoals het verwijderen van opslagplanten.
- De keuring moet wéér echt een keuring worden. Hiervoor is meer capaciteit nodig bij de NAK.

- De rol van door de taskforce Phytophthora van BO akkerbouw in coördinatie van het resistentiemanagement wordt nog niet door alle telers gevoeld. Een centraal punt voor informatie is gewenst.

Aanwezigen bekijken de oogst van de demovelden en de resultaten van de kook- en bakproeven

Europees Landbouwfonds voor
Plattelandontwikkeling: Europa
investeert in zijn platteland